

การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย เรื่อง การทำขนมไทย

The Development of Social Skill of Early Childhood in the Topic of Thai dessert

กาญจนา พงษ์สุภา¹, ประสงค์ สายหงษ์²

Kanjana Pongsupa¹, Prasong Saihong²

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้ มีความมุ่งหมายเพื่อ 1) พัฒนากิจกรรมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย เรื่องการทำขนมไทย 2) ศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่ได้รับจากการจัดการกิจกรรมเสริมทักษะทางสังคม กลุ่มตัวอย่างเป็นเด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 1/1 จำนวน 25 คน ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนอนุบาลองค์การบริหารส่วนตำบลโคกเจริญรัมย์ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกเจริญรัมย์ อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย แผนการจัดประสบการณ์โดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์ จำนวน 4 แผน ทำการสอนแผนละ 2 ชั่วโมง แบบประเมินทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล และนำเสนอข้อมูล ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ t - test

ผลการศึกษาพบว่า

1. การพัฒนากิจกรรมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์การทำขนมไทย อยู่ในระดับดี

2. ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์การทำขนมไทย พบว่า ก่อนที่จะใช้กิจกรรมคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนจากการประเมินก่อนเรียน โดยครู มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 15.60 คะแนน ค่าเฉลี่ย 83.43 จากคะแนนเต็ม 21 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนจากการประเมินก่อนเรียน โดยผู้ปกครองมีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 15.12 คะแนน ค่าเฉลี่ย 74.28 จากคะแนนเต็ม 21 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนจากการประเมินหลังเรียน โดยครูเฉลี่ยรวมเท่ากับ 20.68 คิดเป็นร้อยละ 98.47 จากคะแนนเต็ม 525 คะแนน คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนจากการประเมินหลังเรียน โดยผู้ปกครอง เฉลี่ยรวมเท่ากับ 19.92 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 94.85 จากคะแนนเต็ม 21 คะแนน

¹ นิสิตระดับปริญญาโท สาขาวิชาหลักสูตรและการสอน คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

² คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม

¹ M. Ed. Candidate in Curriculum and Instruction, Faculty of Education, Mahasarakham University

² Faculty of Education, Mahasarakham University

3. ผลการเปรียบเทียบการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์การทำขนมไทย อยู่ในระดับดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การทำขนมไทย เด็กปฐมวัย ทักษะทางสังคม

Abstract

The aims of this research were 1) to study The Development of Social Skill of early Childhood in the topic of “Thai dessert” 2) to investigate the improvements of social skills of the kindergartens who received the treatment. The samples consisted of 25 kindergarteners in second semester academic year 2014. They were 4-5 years studying in sub district Administrative organization of Khok Roeng Rom School, Bumnet narong district, Chaiyaphum Province, The samples were collected by using the cluster random method. The samples were random selected from the classroom where the researcher has been teaching. The research instruments included Thai Sweet Cooking Lesson Plans which included 4 plans with 2 hours in a period, Preschool children skill assessment, and data analyzing tools. Significantly, teachers and parents together helped to assess the social skills of kindergarteners. The data were analyzed using by mean, standard deviation and independent samples t-test.

The results of the study were:

1. The development social skill of kindergarten to dessert. Thai including bualoy, jelly, steamed Flour with coconut and khanom nang let
2. The development of social skills of early childhood by using Thai dessert making – based by learning experiences find that before being taught by using Thai dessert making - based by learning experiences. Early childhood received an average total equal to 15.60 points 83.43 percent and 15.12 points 74.28 percent from the full score 21 points by teacher and parents, respectively. After being taught by using Thai dessert making - based by learning experiences. Early childhood received an average total equal to 20.68 and 98.47 percent from 525 point and 19.92 points 94.85 percent from the full score 21 points by teacher and parents, respectively.
3. The comparisons of the posttest and pretest had statistically significant at the.01 level.

Keywords: Thai sweet cooking process, kindergarteners, social skill

บทนำ

การศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อวางรากฐานชีวิตของเด็กไทยให้เจริญเติบโตอย่างสมบูรณ์ มีพัฒนาการสมวัยอย่างสมดุล ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจสังคม และสติปัญญา บนพื้นฐานความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคลโดยใช้กิจกรรมกระตุ้นและส่งเสริมพัฒนาของสมองอย่างเต็มที่ รวมทั้งเตรียมเด็กให้พร้อมที่จะเรียนรู้ในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับที่สูงขึ้น อันจะนำไปสู่ความเป็นบุคคลที่มีคุณภาพของประเทศชาติ

การศึกษาปฐมวัย เป็นการจัดการศึกษาในลักษณะของการอบรมเลี้ยงดู และการให้การศึกษามุ่งให้เด็กมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญา และจริยธรรมที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถ และความแตกต่างระหว่างบุคคล (กรมวิชาการ, 2546: 31) สอดคล้องกับกระบวนการจัดการศึกษา ตาม พ.ร.บ . การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้พัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ซึ่งเป็นพื้นฐานของ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของประเทศชาติเนื่องจากเด็กในช่วงแรกเกิดจนถึง 6 ปี ระบบประสาทและสมองเจริญเติบโตในอัตราที่สูงที่สุด ดังนั้นการอบรมปลูกฝัง และการสร้างเสริมพัฒนาการทุกด้านให้แก่เด็กปฐมวัยได้เจริญเติบโต ศักยภาพในช่วงอายุนี้นี้ จะเป็นรากฐานที่ดีให้เด็กได้เติบโต เป็นเยาวชนและพลเมืองที่ดี มีความเฉลียวฉลาดคิดเป็น ทำเป็น แก้ปัญหาเป็น และอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข (สิริมา ภิญญอนันตพงษ์, 2550: 1 - 2) ได้กล่าวว่า ความสำคัญในการจัดประสบการณ์ทางสังคมกับเด็กในช่วงปฐมวัย มีอิทธิพลต่อบุคลิกภาพของคนเราเป็นอย่างมาก โดยการพัฒนาการทางสังคมสำหรับเด็ก ในวัยนี้ต้องฝึกเด็กให้เกิดความไว้วางใจในผู้อื่นเมื่ออยู่ร่วมกัน ทำงานและเล่นกับผู้อื่นได้ มีความ

รับผิดชอบในการทำงานต่าง ๆ ร่วมกับผู้อื่นอย่างง่าย ๆ ให้เด็กเข้าใจข้อตกลง และเกณฑ์ต่าง ๆ ฝึกให้รู้จักอดทนรอคอยให้ถึงโอกาสของตนเอง หัดให้เด็กรับฟังผู้อื่นชมเชยผู้อื่น

สิริมา ภิญญอนันตพงษ์ (2545: 53) กล่าวว่า การจัดประสบการณ์เรียนรู้ สำหรับเด็กปฐมวัย โดยการจัดประสบการณ์และสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความด้านสังคม โดยครอบคลุมการรู้จักตนเองและช่วยเหลือตนเองติดต่อสัมพันธ์ผู้อื่นปรับตัวเข้ากับผู้อื่นและอยู่ในสังคมกับผู้อื่นการยอมรับกฎเกณฑ์และค่านิยมของสังคม ตลอดจนการเน้นการจัดกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการตามวัยของเด็ก เพื่อที่เด็กจะได้มีพฤติกรรมที่พึงประสงค์ สามารถปรับตัวเข้ากับผู้อื่น รู้จักบทบาทของตนเองในด้านการให้ความร่วมมือ การช่วยเหลือ การแบ่งปัน มีความรับผิดชอบ และไม่เห็นแก่ตัว ซึ่งจะส่งผลให้เด็กมีความสุขในการอยู่ร่วมกับผู้อื่น และเติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่ดีของสังคมต่อไปการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัย ต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลดังที่ความมุ่งหวังของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย ที่มุ่งให้ผู้เรียนมีพัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจสังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย ความสามารถและความแตกต่างระหว่างบุคคล และหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2546 (กรมวิชาการ, 2546: 35) กล่าวสนับสนุนว่า เพื่อส่งเสริมพัฒนาการทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่จำเป็นต่อการพัฒนาเด็กให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งนี้สาระประกอบด้วย องค์ความรู้ ทักษะหรือกระบวนการ และคุณลักษณะหรือค่านิยมคุณธรรม จริยธรรม ความรู้สำหรับเด็กอายุ 3 - 5 ปี จะเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับตัวเด็ก เรื่องราวเกี่ยวกับบุคคลและสถานที่แวดล้อมเด็ก ธรรมชาติรอบตัว และสิ่งต่างๆ รอบตัวเด็ก ที่เด็กมีโอกาสใกล้ชิดหรือมีปฏิสัมพันธ์ใน

ชีวิตประจำวันและเป็นสิ่งที่เด็กสนใจ จะไม่เห็นเนื้อหา การท่องจำ ในส่วนที่เกี่ยวข้องกับทักษะหรือกระบวนการจำเป็นต้องบูรณาการทักษะที่สำคัญและจำเป็นสำหรับเด็ก เช่น ทักษะการเคลื่อนไหว ทักษะทางสังคม ทักษะทางการคิด การใช้ภาษา คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ เป็นต้น ในการพัฒนาตนเองตามเป้าหมายและวิธีการที่วางไว้ให้มีความพึงพอใจในความสุขของสถานะที่ตนดำรงอยู่โดยมุ่งปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ๆ เพื่อให้มีความรู้ความเข้าใจตนเอง เข้าใจและเห็นอกเห็นใจผู้อื่น ตลอดจนสามารถแก้ไขความขัดแย้งทางอารมณ์อันจะนำไปสู่การยกระดับจิตใจมีความสุขอย่างสมควรจะเป็นและสามารถที่จะเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ได้ โดยเฉพาะเด็กที่กำลังเรียนระดับปฐมวัยนั้น การที่จะพัฒนาหรือส่งเสริมทางด้านอารมณ์และสังคมของเด็กจะช่วยทำให้เด็กได้เรียนรู้การทำงานร่วมกับผู้อื่น รู้จักแก้ปัญหาาร่วมกัน ซึ่งสิ่งเหล่านี้จะช่วยทำให้เด็กเกิดค่านิยมที่ดีได้แก่ การมีความยุติธรรม การมีความรับผิดชอบ การรู้จักเคารพบุคคลอื่น การรู้จักช่วยเหลือผู้อื่น ตลอดจนสามารถยอมรับในความแตกต่างของบุคคลอื่นและปฏิบัติตามกฎระเบียบได้ทักษะทางสังคมเป็นทักษะพื้นฐานที่สำคัญของบุคคล ซึ่งควรได้รับการฝึกฝนปลูกฝังตั้งแต่เด็ก ๆ เพื่อให้ทุกคนซึ่งเป็นหน่วยหนึ่งของสังคมสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีสุข

ดังนั้น ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาผลของการจัดกิจกรรมประกอบอาหารประเภทขนมไทย ทั้ง 4 อย่าง ขนมบัวลอย ขนมนางเล็ด ขนมวุ้น และขนมไสไส้ ซึ่งเด็กได้ร่วมกิจกรรมเป็นกลุ่ม ลงมือปฏิบัติช่วยเหลือตนเอง ปฏิบัติตามข้อตกลง มารยาท การพูด ในการปฏิบัติกิจกรรมการทำขนมไทย มีครูและผู้ปกครองคอยแนะนำช่วยเหลือ ในการพัฒนาประสาธลัมผัสทั้งห้าด้าน คือ การฟัง การมองเห็น การชิมรส การสัมผัส และการดมกลิ่น เข้ามา

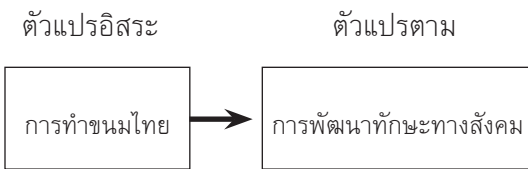
พัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็ก อีกทั้งพัฒนาการทางด้านสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีผลอยู่ในระดับไม่เป็นที่น่าพอใจ และเพื่อเป็นการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก เพราะกิจกรรมเสริมประสบการณ์ยังสามารถช่วยพัฒนาเด็กในหลาย ๆ ด้านด้วยกัน เช่น พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ภาษา ทักษะทางคณิตศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านมิติสัมพันธ์ ความร่วมมือ และยังทำให้เกิดความสนุกสนานอีกด้วย แล้วยังเกิดการเรียนรู้ทักษะทาง สังคมแวดล้อมรอบตัวเด็กควบคู่กันไปด้วย ตลอดจนสามารถพัฒนาศักยภาพของเด็กปฐมวัยให้เป็นคนเก่ง คนดี มีสุขแล้ว และช่วยส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรม สามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนระดับปฐมวัยและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อพัฒนากิจกรรมทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย เรื่องการทำขนมไทย
2. เพื่อศึกษาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยได้รับการจากการจัดกิจกรรมเสริมทักษะทางสังคม

กรอบแนวคิดของการวิจัย

การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยเรื่องการทำขนมไทยนั้นเป็นกิจกรรมที่เด็กได้เรียนรู้ ได้ลงมือปฏิบัติ ได้ร่วมทำกับผู้อื่นช่วยเหลือตนเอง ปฏิบัติตามข้อตกลง มีมารยาทในการฟังการพูด โดยมีครูและผู้ปกครองคอยแนะนำการทำกิจกรรมขนมไทย ซึ่งเป็นกิจกรรมการพัฒนาทักษะทางสังคมเด็กปฐมวัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ภาพที่ 1)

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

เด็กปฐมวัยที่ใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์การทำขนมไทย มีทักษะทางสังคม หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นเด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาในภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนอนุบาลองค์การบริหารส่วนตำบลโคกเจริญรมย์ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกเจริญรมย์ อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 95 คน จาก 3 ห้องเรียน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 1/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนอนุบาลองค์การบริหารส่วนตำบลโคกเจริญรมย์ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกเจริญรมย์ อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ จำนวน 95 คน จาก 3 ห้องเรียน ซึ่งได้มาโดยการสุ่มแบบกลุ่ม 1 ห้องเรียน จำนวน 25 คน

3. ระยะเวลาในการวิจัย ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 ระหว่าง วันที่ 1 พฤศจิกายน 2557 ถึงวันที่ 9 มกราคม 2558

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยตามลำดับดังนี้

1. แผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมเสริมประสบการณ์ชั้นอนุบาลปีที่ 1 ผู้วิจัยได้ดำเนินการดังนี้

1.1 ศึกษาคู่มือหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2546 (กรมวิชาการ. 2546: 77 - 78)

1.2 ศึกษาแผนการจัดประสบการณ์การเรียนรู้การศึกษาปฐมวัย (อนุบาล) ปีที่ 1 (อายุ 4 ปี) ภาคเรียนที่ 1 และภาคเรียนที่ 2 กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2547

1.3 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างเนื้อหากิจกรรมเสริมประสบการณ์และทักษะทางสังคม ที่สอดคล้องในการจัดกิจกรรมโดยแบ่งออกเป็น จำนวน 4 แผน แผนละ 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน ๆ ละ 2 ชั่วโมง (สำหรับวันเวลาเวลาสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม)

1.5 เขียนแผนการจัดประสบการณ์การทำขนมไทย ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 จำนวน 4 แผน แผนละ 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน ๆ ละ 2 ชั่วโมง (สำหรับวันเวลาเวลาสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม) โดยแต่ละแผนจะประกอบด้วย 1) สารระสำคัญ 2) จุดประสงค์การเรียนรู้ 3) สารการเรียนรู้ 4) กิจกรรมการเรียนการสอน 5) สื่อ และแหล่งการเรียนรู้ 6) การวัดและประเมินผล 7) กิจกรรมเสนอแนะและข้อคิดเห็นของครูผู้สอน 8) ความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของผู้บริหารสถานศึกษา/ผู้ที่ได้รับมอบหมาย 9) บันทึกผลหลังการจัดประสบการณ์

1.6 เขียนแผนการจัดประสบการณ์การพัฒนาทักษะทางสังคมโดยใช้กิจกรรมเสริม

ประสบการณ์การทำขนมไทย โดยกำหนดเนื้อหาสาระสำคัญ จุดประสงค์ การเรียนรู้ สาระการเรียนรู้ กิจกรรมการเรียนการสอน สื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและการประเมินผล ซึ่งแผนการจัดประสบการณ์ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น มีรูปแบบ และองค์ประกอบ

1.7 สร้างแบบประเมินแผนการจัดกิจกรรม

1.8 นำแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมขนมไทยที่แก้ไขแล้ว และแบบประเมินแผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมการทำขนมไทยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและพิจารณาความสอดคล้องระหว่างผลการเรียนรู้ที่คาดหวัง

การดำเนินการวิจัย

การศึกษาค้นคว้าการจัดประสบการณ์การจัดกิจกรรมเสริมประสบการณ์ของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 โรงเรียนอนุบาลองค์การบริหารส่วนตำบลโคกเจริญรัมย์ มาวิเคราะห์ข้อมูลมีขั้นตอนการดำเนินการดังต่อไปนี้

3.1 ผู้วิจัยดำเนินการประเมินทักษะทางสังคมก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบประเมินทักษะทางสังคมในกิจกรรมการทำขนมไทย

3.2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้การสอนแบบทดลอง จำนวน 4 แผน แผนละ 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน ๆ ละ 2 ชั่วโมง (สำหรับวันเวลาเวลาสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม) ในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2557 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2558

3.3 ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินทักษะทางสังคมก่อนเรียน ของนักเรียนโดยใช้ผู้ประเมิน 2 คน ได้แก่ ผู้วิจัยและผู้ปกครอง ซึ่งเป็นครูด้านการศึกษาศิลปะและศิลปกรรมระดับชั้นอนุบาล

ได้รับการอบรมวิธีการใช้แบบประเมินชุดนี้จนเกิดความเข้าใจอย่างถ่องแท้

3.4 ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินทักษะทางสังคมหลังเรียน โดยใช้แบบประเมินทักษะทางสังคมและปฏิบัติเช่นเดียวกับการประเมินทักษะทางสังคมก่อนเรียน

3.5 แบบประเมินทักษะทางสังคมหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบประเมินทักษะทางสังคมทั้ง หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเสร็จสิ้นแล้ว

ขั้นตอนการวิจัย

1. ผู้วิจัยดำเนินการประเมินทักษะทางสังคมก่อนเรียน (Pretest) โดยใช้แบบการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์การทำขนมไทย

2. ผู้วิจัยได้ดำเนินการสอนโดยใช้แผนการจัดประสบการณ์กิจกรรมเสริมประสบการณ์โดยใช้การสอนแบบทดลอง จำนวน 4 แผน แผนละ 1 สัปดาห์ สัปดาห์ละ 1 วัน ๆ ละ 2 ชั่วโมง (สำหรับวันเวลาเวลาสามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม) ในวันที่ 1 พฤศจิกายน 2557 ถึง 28 กุมภาพันธ์ 2558

3. ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินทักษะทางสังคมก่อนเรียน ของนักเรียนโดยใช้ผู้ประเมิน 2 คน ได้แก่ ผู้วิจัยและผู้ช่วยผู้วิจัย ซึ่งเป็นครูด้านการศึกษาศิลปะและศิลปกรรมระดับชั้นอนุบาล

4. ผู้วิจัยได้ดำเนินการประเมินทักษะทางสังคมหลังเรียน โดยใช้แบบประเมินทักษะทางสังคมและปฏิบัติเช่นเดียวกับการประเมินทักษะทางสังคมก่อนเรียน

5. แบบประเมินทักษะทางสังคมหลังเรียน (Posttest) โดยใช้แบบประเมินทักษะทางสังคมทั้ง หลังจากจัดกิจกรรมการเรียนการสอนเสร็จสิ้นแล้ว

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์การทำขนมไทย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละจากผลการประเมินทักษะทางสังคมระหว่างก่อนเรียน และหลังเรียน

ผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์การทำขนมไทย เป็นการศึกษา โดยที่ผู้วิจัยยังไม่ได้ดำเนินการใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์การทำขนมไทยกับเด็กระดับปฐมวัย เพื่อเป็นการประเมินทักษะทางสังคมก่อนเรียน หรือ ก่อนที่ผู้วิจัยจะใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์การทำขนมไทยกับเด็กระดับปฐมวัย มีผลการการประเมินทักษะทางสังคมระหว่างก่อนเรียน

ตอนที่ 2 ผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์การทำขนมไทย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละจากผลการประเมินทักษะทางสังคมระหว่าง ก่อนเรียน และหลังเรียน

การดำเนินการวิเคราะห์ผลการใช้การพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์การทำขนมไทยกับเด็กระดับปฐมวัย อายุระหว่าง 4 - 5 ปี ซึ่งกำลังศึกษาในชั้นอนุบาลปีที่ 1/1 ภาคเรียนที่ 2 ปีการศึกษา 2557 โรงเรียนอนุบาลองค์การบริหารส่วนตำบลโคกเจริญรัมย์ สังกัดองค์การบริหารส่วนตำบลโคกเจริญรัมย์ อำเภอบำเหน็จณรงค์ จังหวัดชัยภูมิ กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย จำนวน 1 ห้องเรียน จำนวน 25 คน โดยผู้วิจัยนำเสนอเป็นตารางสรุปผลการศึกษการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย โดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์การทำขนมไทย

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบผลการจัดกิจกรรมพัฒนาทักษะทางสังคมก่อน และหลังการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์การทำขนมไทย ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และร้อยละ การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมเป็นรายด้านก่อนเรียน และหลังเรียนในภาพรวม มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณาตามรายด้าน ประกอบด้วย ด้านการช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจกรรม ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลง ด้านการมีมารยาทในการฟังและการพูด ด้านการทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นโดยมีจุดมุ่งหมายร่วมกันได้ ด้านการแก้ปัญหาได้ด้วยตนเอง ด้านการปฏิบัติตนเป็นผู้นำผู้ตาม และด้านการเคารพในสิทธิของผู้อื่น โดยทั้ง 7 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการวิจัย

1. ผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์การทำขนมไทย อยู่ในระดับดี

2. ผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยพบว่า

2.1 ศึกษาการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์การทำขนมไทย พบว่า คะแนนเฉลี่ยของนักเรียนจากการประเมินก่อนเรียน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 15.60 คิดเป็นร้อยละ 74.28 จากคะแนนเต็ม 21 คะแนน และคะแนนเฉลี่ยของนักเรียนประเมินหลังเรียน มีค่าเฉลี่ยรวมเท่ากับ 17.52 คะแนน คิดเป็นร้อยละ 83.43 จากคะแนนเต็ม 21 คะแนน

2.2 ผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเสริม

ประสบการณ์การทำขนมไทยอยู่ในระดับดี มีทักษะทางสังคมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยที่เรียนโดยใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์การทำขนมไทย อยู่ในระดับดี ทั้งนี้ อาจจะเป็นเพราะการจัดประสบการณ์กิจกรรมอาหารว่างให้กับเด็กปฐมวัยในครั้งนี้ ซึ่งประกอบด้วย การทำขนมบัวลอย ขนมนางเล็ด ขนมจูน และการทำขนมใส่ไส้ โดยการดำเนินการมีกระบวนการที่ชัดเจนเน้นให้ผู้เรียนรู้เป็นผู้สร้าง ค้นพบ และแสวงหาความรู้ด้วยตัวของตัวเอง การเรียนรู้ของผู้เรียนเรียนรู้ผ่านสื่อ อุปกรณ์ และกิจกรรมที่หลากหลาย โดยนักเรียนจะเป็นผู้ดำเนินการด้วยตนเอง ได้ลงมือปฏิบัติกิจกรรมด้วยตนเอง (จินตนา วิไลชนม์ และประสาธ นื่องเฉลิม, 2561: 75) ได้สังเกต ได้ค้นคว้า ร่วมกันคิดแก้ไขปัญหา และทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น การดำเนินการต่างๆ ที่นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติส่งผลให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ผู้วิจัยได้คัดเลือกกิจกรรมที่สอดคล้องกับทักษะทางสังคมของในช่วงวัยของเด็กปฐมวัยและเป็นไปตามความต้องการของนักเรียนปฐมวัย ประกอบด้วย สื่อ วัสดุ อุปกรณ์ที่ดึงดูดความสนใจให้นักเรียนมีอิสระในการคิด การดำเนินการนักเรียนทุกคนจะได้รับการกระตุ้นให้มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมในทุกๆ ขั้นตอน ซึ่งเป็นรูปแบบของการจัดกิจกรรมที่ยืดหยุ่นเป็นสำคัญ การดำเนินกิจกรรมนี้ ส่งผลให้นักเรียนที่เข้าร่วมกิจกรรมมีทักษะทางสังคมที่สูงขึ้น ผลการศึกษาในครั้งนี้ สอดคล้องกับกุลยา ตันตผลาชีวะ (2551: 126) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาทางสังคมของเด็กปฐมวัยเริ่มต้นจากเด็กจะเรียนรู้วัฒนธรรมที่ตนมีส่วนร่วม ความรู้สึกของผู้เกี่ยวข้องและจาก

ปฏิสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อมเพื่อการปรับตัวทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรพร ทับทิมศรี (2554: 22-37) ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาหารไทยโบราณที่มีต่อสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กปฐมวัย พบว่าสัมพันธภาพทางสังคมหลังมีการทดลองมีการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน และสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กปฐมวัยหลังการจัดประสบการณ์เรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาหารไทยโบราณสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ สงนวน (2551: 88-90) ได้ศึกษาผลการกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญที่สามารถส่งเสริมพฤติกรรมทางด้านสังคมในทางที่ดีให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก แผนการจัดประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมการเล่นพื้นบ้าน และแบบสังเกตทักษะทางสังคมมี 6 ด้าน ได้แก่ การแสดงออกทางอารมณ์ ความไวในการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ตนเอง การแสดงออกทางสังคม ความไวในการรับรู้ทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้านมีทักษะทางสังคมหลังการจัดกิจกรรมสูงขึ้น อยู่ในระดับ ดี มีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมมากกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการเล่นพื้นบ้าน

2. เด็กปฐมวัยที่ใช้กิจกรรมเสริมประสบการณ์การทำขนมไทย มีทักษะทางสังคมหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน โดยครู พบว่า ทักษะทางสังคมทั้ง 7 ด้าน ซึ่งประกอบด้วย ด้านการช่วยเหลือตนเองในการปฏิบัติกิจกรรมโดยมีผู้อื่นแนะนำ ด้านการปฏิบัติตามข้อตกลงโดยมีผู้อื่นแนะนำ ด้านมีมารยาทในการฟังและการพูดตามคำแนะนำ ด้านการทำกิจกรรมกับผู้อื่นตามคำแนะนำได้ ด้านการแก้ปัญหาในการทำกิจกรรมตามคำแนะนำได้ ด้านการปฏิบัติตนเป็นผู้นำ - ผู้ตามตามคำแนะนำได้ และด้านการเล่นและทำกิจกรรมต่าง ๆ

ได้ คณะนักทักษะทางสังคมทั้งในภาพรวม และรายด้านหลังเรียน สูงกว่าก่อนเรียน ทั้งนี้ เป็นเพราะ การได้เรียนรู้ ได้ปฏิบัติ การลงมือทำร่วมกับผู้อื่น ในการทำขนมไทย การลงมือทำขนมเป็นกิจกรรมที่น่าสนใจและสนุกสนานมาช่วยในการพัฒนาประสาทสัมผัสทั้งห้าด้าน คือ การฟัง การมองเห็น การชิมรส การสัมผัส และการดมกลิ่น เข้ามาพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็ก อีกทั้งพัฒนาการทางด้านสังคมของนักเรียนชั้นอนุบาลปีที่ 1 มีผลอยู่ในระดับไม่เป็นที่น่าพอใจ และเพื่อเป็นการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็ก เพราะกิจกรรมเสริมประสบการณ์ยังสามารถช่วยพัฒนาเด็กในหลายๆ ด้านด้วยกัน เช่น พัฒนาการด้านร่างกาย อารมณ์จิตใจ สังคม และสติปัญญา ภาษาทักษะทางคณิตศาสตร์ ความคิดสร้างสรรค์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ ด้านมิติสัมพันธ์ ความร่วมมือ และยังทำให้เกิดความสนุกสนานอีกด้วย แล้วยังเกิดการเรียนรู้ทักษะทาง สังคมแวดล้อมรอบตัวเด็กควบคู่กันไปด้วย ตลอดจนสามารถพัฒนาศักยภาพของเด็กปฐมวัยให้เป็นคนเก่ง คนดี มีสุขแล้ว และช่วยส่งเสริมให้เด็กมีคุณธรรม จริยธรรมสามารถนำไปเป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอนระดับปฐมวัยและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของกุลยา ตันติผลาชีวะ (2551: 126) กล่าวว่า กระบวนการพัฒนาทางสังคมของเด็กปฐมวัยเริ่มต้นจากเด็กจะเรียนรู้วัฒนธรรมที่ตนมีส่วนร่วม ความรู้สึกของผู้เกี่ยวข้องและจากปฏิสัมพันธ์กับบุคคลแวดล้อมเพื่อการปรับตัวทางสังคม สอดคล้องกับงานวิจัยของอรพร ทับทิมศรี (2554: 37-40) ได้ศึกษาผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาหารไทยโบราณที่มีต่อสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กปฐมวัยพบว่า สัมพันธภาพทางสังคมหลังมีการทดลองมีการเปลี่ยนแปลงทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาภรณ์ สงนวน (2551: 88-90) ได้ศึกษา

ผลการกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านเป็นกิจกรรมที่มีความสำคัญที่สามารถส่งเสริมพฤติกรรมทางด้านสังคมในทางที่ดีให้เกิดขึ้นกับตัวเด็ก แผนการจัดประสบการณ์ โดยใช้กิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน และแบบสังเกตทักษะทางสังคมมี 6 ด้าน ได้แก่ การแสดงออกทางอารมณ์ ความไวในการรับรู้อารมณ์ผู้อื่น การควบคุมอารมณ์ตนเอง การแสดงออกทางสังคม ความไวในการรับรู้ทางสังคม ผลการวิจัยพบว่า เด็กปฐมวัยที่ได้รับการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้านมีทักษะทางสังคมหลังการจัดกิจกรรมสูงขึ้น อยู่ในระดับ ดี มีคะแนนเฉลี่ยทักษะทางสังคมมากกว่าก่อนการจัดกิจกรรมการละเล่นพื้นบ้าน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัยควรมีกิจกรรมที่หลากหลาย ได้แก่ การสัมผัส การดมกลิ่น การชิมรส การฟังเสียง เป็นต้น เพื่อเป็นการกระตุ้นประสาทสัมผัสของเด็กปฐมวัย

1.2 การจัดกิจกรรมควรเน้นหลักการมีส่วนร่วมทุกขั้นตอน เช่น ให้เด็กเป็นคนเลือกกิจกรรมตามความสนใจของเด็ก และมอบหมายให้เด็กช่วยจัดหาวัสดุ และอุปกรณ์ที่เป็นส่วนประกอบของการทำกิจกรรม โดยเน้นกิจกรรมที่เด็กมีความสนใจ

1.3 ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กสามารถเลือกเวลาที่เหมาะสมที่เด็กคิดว่าเวลาช่วงนั้นเป็นเวลาที่มีความพร้อมในการเรียนรู้กิจกรรม รวมถึงปรับเวลาไม่ใช้เวลานั้นเกินไป และยาวเกิน โดยครูเป็นผู้สังเกตการณ์จากพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกถึงความสนใจในกิจกรรมนั้น หรือ เริ่มไม่ให้ความสนใจในกิจกรรมนั้นๆ เมื่อผ่านเวลามาระยะหนึ่ง

1.4 เวลาที่ใช้ในการทำกิจกรรมควรยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม และให้เป็นไปตามความสนใจของเด็ก เพราะเด็กมีความสนใจในการเลือกกลุ่มกิจกรรมต่างๆ ที่แตกต่างกัน ครูควรเปิดโอกาสให้เด็กได้ใช้เวลาในการตัดสินใจ

1.5 ครูผู้สอนต้องมีทักษะในการจูงใจให้เด็กมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรม และทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขผ่านสื่อ อุปกรณ์ สิ่งที่เป็นสีสัน หรือ สิ่งแปลกใหม่ และกิจกรรมที่หลากหลาย

1.6 เสริมสร้างกิจกรรมทุกครั้งควรมีการสรุปผลของกิจกรรม โดยครูเป็นผู้กระตุ้นให้เด็กเป็นผู้แสดงความคิดเห็น เล่าถึงความรู้สึกในการเข้าร่วมกิจกรรม รวมถึงการแสดงผลงานที่เด็กเป็นผู้สรรค์สร้างชิ้นงานด้วยตัวของเด็กเอง

1.7 การจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กควรมีการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ และเพิ่มความหลากหลายของกิจกรรม เพื่อให้เด็กได้พบเจอกับกิจกรรมที่แปลกใหม่อยู่ตลอดเวลา

1.8 ครูผู้สอนควรจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมให้กับเด็กปฐมวัย โดยทักษะทางสังคม สามารถฝึกฝน และแทรกเข้าไปในกิจกรรมต่างๆ ได้ตลอดทั้งปรับชีวิตประจำวันของเด็ก โดยปรับให้เหมาะสมกับพัฒนาการตามวัย

1.9 ครูผู้สอนในระดับชั้นเด็กปฐมวัยควรนำแผนการจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม โดยใช้กิจกรรมการทำขนมไทยไปใช้สอนในทุกระดับชั้นได้

1.10 ผู้บริหาร ควรสนับสนุนให้ครูจัดประสบการณ์เพื่อพัฒนาทักษะทางสังคม โดยใช้กิจกรรมการทำขนมไทยให้มากขึ้น เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาระดับปฐมวัยต่อไป

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาค้นคว้าครั้งต่อไป

2.1 ควรให้ความสำคัญกับตัวแปรอื่นๆ ที่อาจจะส่งผลถึงการทดลอง หรือ ข้อค้นพบของการวิจัยได้ เช่น รูปแบบการเลี้ยงดูของครอบครัว กิจกรรมที่เด็กทำกับครอบครัว เป็นต้น

2.2 ควรเพิ่มวิธีการศึกษาแบบเจาะลึกเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อผู้วิจัยจะได้ข้อมูลในเชิงลึกซึ่งเป็นประโยชน์ต่อข้อค้นพบที่จะนำไปใช้ได้ตรง หรือ ใกล้เคียงกับสภาพการณ์มากที่สุด

2.3 ควรศึกษารูปแบบกิจกรรมอื่นๆ ที่หลากหลาย พร้อมนำผลผลลสัมฤทธิ์ของแต่ละกิจกรรมมาเปรียบเทียบกันในแต่ละรูปแบบ เพื่อแสวงหารูปแบบที่ดีที่สุด

เอกสารอ้างอิง

- กรมวิชาการ. (2546). *การเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยไทยตามแนวคิดมอนเตสซอรี*. กรุงเทพฯ: ครูสภาลาดพร้าว.
- กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). *การจัดกิจกรรมการเรียนรู้สำหรับเด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: เพื่อนอักษร.
- จินตนา วิไลชนม์ และประสาธน์ เนื่องเฉลิม. (2561). การพัฒนาการจัดการเรียนรู้เพื่อส่งเสริมความรับผิดชอบต่อสังคมโดยใช้กระบวนการกระจายอำนาจค่านิยม สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, 12(1): 73-83.
- เยาวพา เดชะคุปต์. (2542). *การศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2545). *การวัดและประเมินผลแนวใหม่: เด็กปฐมวัย*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.
- สิริมา ภิญโญอนันตพงษ์. (2550). *การศึกษาปฐมวัย*. กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต.
- สุภาภรณ์ สงนวน. (2551). *การเปรียบเทียบทักษะทางสังคมของเด็กปฐมวัย ระหว่างการจัดการเรียนรู้โดยใช้กิจกรรมการเล่นพื้นบ้านกับการจัดกิจกรรมแบบปกติ*. วิทยานิพนธ์ กศ.ม.มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- อรพร ทับทิมศรี. (2554). *ผลการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เกี่ยวกับการประกอบอาหารไทยโบราณที่มีต่อสัมพันธภาพทางสังคมของเด็กปฐมวัย*. วิทยานิพนธ์ กศม., กรุงเทพฯ, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.